

L' ART DEL PAGÈS

AGRICULTURA PRÁCTICA

LO JAS DELS ÀNIMALS

Pera omplir cumplidament son objecte lo jas dels animals deu ser absorbent y no adherirse á sos cossos. Desde luego que si posseheix en si mateix propietats fertilisadoras afegeix al valor dels fems tot lo que se li aumenta. Aquesta es la rahó de que s' esculleixin las pallas, las fullas d' arbres, las herbas, la brossa, lo boix, las serraduras de fusta, ab preferencia á las materias inertes, com la terra y la arena, que, no tenint en si mateixas cap virtut fecundant, tenen per altra part l' inconvenient d' agafarse al pel y á la pell, y exigeixen grans cuydats pera tenir á las bestias en bon estat de llimpiesa.

Las pallas son, sens contradicció, lo millor llit y lo millor fem. Poden clasificarse per l' ordre següent, baix lo punt de vista de son poder absorbent; un quintá métrich (100 kilos) de palla de blat moreno, de monjetas y de garrofins, pot absorbir de 250 á 300 kilograms de orins; ve despres la palla d' ordi que n' absorbeix 280; las pallas de cibada y de blat están en tercera línea y absorbeixen los 100 kilos de 220 á 228 kilograms de orins; la palla de *belzo* que está en quart lloch pot absorvir lo doble de son pes.

Los pagesos que no tenen palla á discreció pera 'l jas de son bestiar, y molts n' hi ha que 's troban en aquest cas, se preocupan de reemplaçarla ab altres substancias.

Entre las materias vegetals, las serraduras de fusta son un dels millors jassos pera 'l bestiar; absorbeixen perfectament la humitat; los animals s' hi ajassen com sobre un llit tou y reposan magnificament. Los esperiments fets en molts anys per las companyias de ómnibus y de carruatjes no deixan dupte sobre aixó.

Las fullas d' alzina poden també formar un bon jas; 100 kilos de fullas absorbeixen de 150 á 200 kilograms d' humitat.

La ginesta y 'l bruch, que sovint s' utilisan en los paissos sechs s' impregnan d' orins en la proporció casi igual á son pes. Aquest jas es un poch dur pera 'l bestiar, pero 'l fems que produeixen encara que de molt lenta descomposició no careix de valor.

A falta de materias vegetals s' ha recorregut á la terra, á la turba, al curtit etc.

La terra ordinaria assecada al aire no te un poder absorbent molt considerable; se judica que no 's necesitan mes de 50 kilógrams d' aygua pera remullar 100 kilógrams de terra.

Cal, donchs, renovar frecuentment los jassos terrosos, sobre tot quan s' utiliza la arena que reté la meytat menos d' humitat que la terra vegetal.

Aixó en realitat es un inconvenient.

Pero los jassos terrosos tenen una ventatja sobre los de palla, de retenir millor los gasos amoniacals. S' ha averiguat que un jas terrós ha conservat al cap de set anys tot son nitrógeno, lo jas de pallas deixat apilat un any pot perdre las duas terceras parts.

La greda calsinada es preferible á la terra vegetal, perque fixa millor los gasos y reté major cantitat d' humitat. A Russia se prepara del modo següent; se fa una especie de [capa de ramas que 's cubreix d' argila y tot seguit s' hi cala foch. Quan la argila está ben seca se guarda sota d' un cubert á fi de preservar-la de la humitat. S' emplea generalment pera esténdrela sobre 'l sol dels corrals, en los que diariament se renova lo jas d' argila. L' adob que aixís s' obté es aplicat en la primavera y dona magnífichs resultats.

La turba, agram que 's torna carbó, dona un llit que no es

despreciable y si s' hi espolsa dessobre fosfat de cals, lo fem que 'n resulta es de bona qualitat. Al contacte de la turba que es ácida lo fosfat de cals se fa soluble y adquireix mes valor. No sols aquesta adició de fosfat enriqueix l' adob, sino que te per efecte impedir la evaporació dels gasos. Es per tant digne de recomenarse en tots los casos y pera tots los jassós, especialment pera 'ls de palla que ab tanta facilitat entran en fermentació.

S' objecta que 'ls jassos terrosos embrutan als animals, pero pot curarse aquest defecte extenent una mica de palla sobre 'ls mateixos.

S' objecta també que 'ls fems fabricats ab terra no produheixen en lo terreno l' efecte mecanich dels fems de palla, que tenen la propietat de estobar los terrenos compactes. A aixó se respon que es possible apropiarse lo fem terrós á la naturalesa del terreno al que deu aplicarse y n' hi ha prou pera aixó ab emplear los que s' obtenen ab la terra arenosa sobre 'ls terrenos argilosos mentres se reservan pera los terrenos arenosos los que s' han obtingut ab terra argilosa. Ab aquestas condicions lo fem de terra obrará á la vegada com adob y com millora.

En fi la terra blanca utilizada com jas dona un adob excellent y en especialitat pera las terras de argila y silice, millorantlas y produhint bons efectes.

Reté y conserva millor que la palla l' amoniach procedent dels escrementos dels animals. Son poder absorbent del aygua es bastant limitat: 100 kilógrams de terra blanca no poden absorbir mes que 40 kilógrams d' aygua, d' hont se segueix que aquesta terra, com la vegetal, deu renovarse sovint en los estables.

Los fems de terra blanca, com lo de palla, deuen mantenirse en un estat convenient de humitat; en lo moment de son empleo, deuen ser suficientment dividits pera espargirse sobre la terra.

Seria molt ventatjós, al pensar de personas experimentadas, emplearlos alternativament ab los fems de palla.

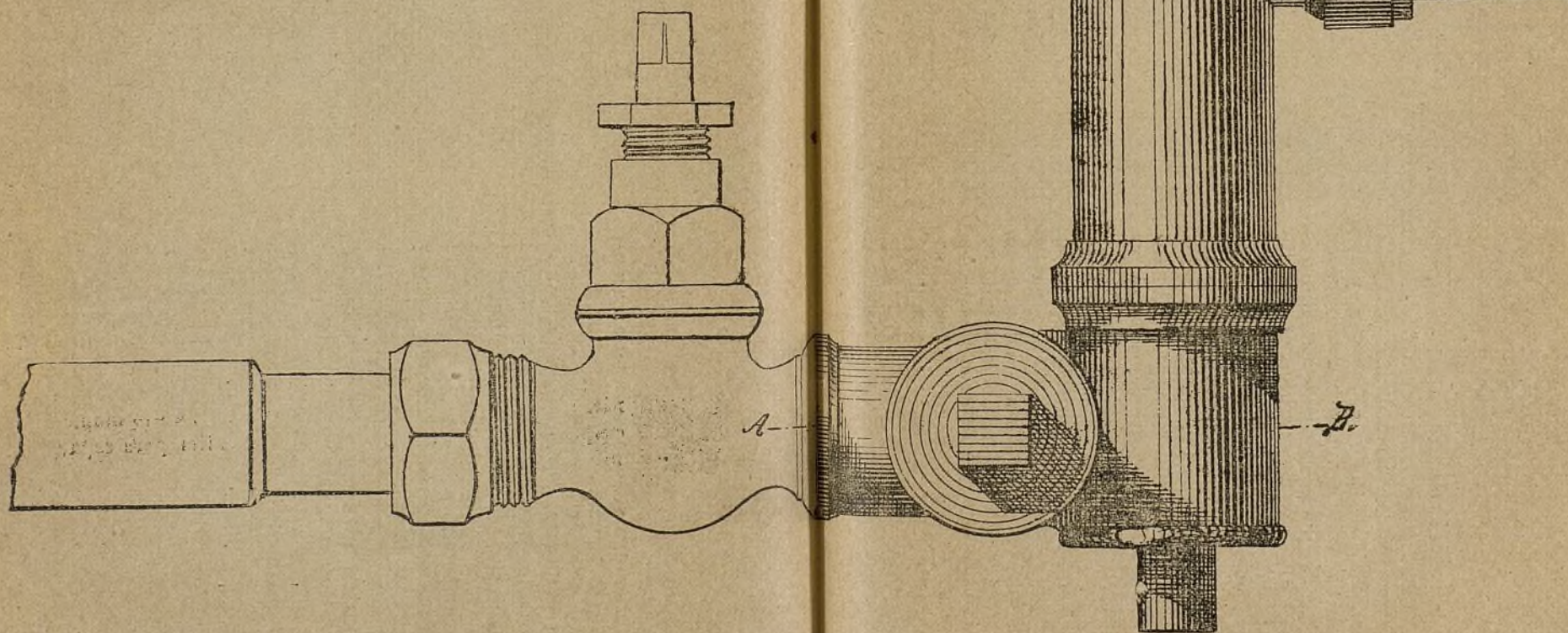

Fig. 142.—Hidrometre regulador de presions ó Clau d'aforo, que en lo número vinent esplicarem detalladament.

INVENTS ÚTILS

Los Srs. Isaura y García, de Barcelona, han obtingut patent d' invenció en España y l' extranjer per tres útils invencions de gran aplicació á la industriay á la agricultura; unas claus d' aforo, ascensors y contadors hidrúulichs.

Las claus d' aforo, per medi d' un senzill mecanisme, que per lo mateix que es senzill es solit y de fácil funcionament facilitan la exacta medició del aygua sense que afectin sa marxa los cambis de presió y de corrent; cada clau va provehida d' un émbol regular automátich, lo qual, per medi d' un bras de palanca, opera en lo pas de la corrent del aygua, com los reguladors de las calderas de vapor en los caixetins de distribució en los aforos, podentse fixar aquestos, estant perfectament resolt per los Srs. García é Isaura.

Los ascensors hidrúulichs, reuneixen si cab majors ventatjas, si bé adoleixen del mateix inconvenient que las anomenadas *bombas centrífugas*, que deuen á sa velocitat sos millors resultats.

La major ventatja d' aquestos ascensors es que no hi entran estopadas en sa construcció, origens de verdader cens que s' imposa tot lo que té necessitat d' usar aparatos destinats á la elevació d' ayguas.

Los contadors, per medi d' un senzillíssim aparato de rellotjeria y basat en lo principi dels motors hidrúulichs (turbinas) medeixen d' una manera molt notable, arribant quasi á la perfecció, lo volúm d' aygua en un temps indeterminat sense necessitat de tenir en compte, la presió, ni 'l diámetre dels canóns de pas.

VARIETATS

LO PALAU DE LAS FLORS EN LO JARDÍ DE PLANTAS

Llegím en un periódich de París la següent descripció del magnífich invernacle que s' está construhint en aquells jardins.

«Las nombrosas colecciones de flors que conté lo Jardí de plantas ofereixen en aquest moment irresistible encant. Aprop dels exemplars que creixen en lo matei. terreno y que 's trovan ara en l'esplendor de la florida, se vehuen en los antichs invernacles soberbias plantas raras y flors procedents de païssos calents y en lo dia perfectament aclimatadas á Fransa. A molts d' aquestas plantas los hi falta aire y espay, per qual motiu se mustigan avans d' arribar á son capdal desentrotllo. Pera evitarho la Administració del Museu fa construhir al cap d' avall del Jardí prop de las galerias d' anatomía, un inmens invernacle que podrá ser anomenat ab rahó *Palau de las flors*.

Aquest invernacle, qual armassó de ferro está terminat, s' alsa sobre una terrassa colocada á quatre metres sobre 'l nivell del terreno. Té un desentrotllo de fatxada de 65 metres sobre 'l jardí y está franquejat per dos pabellons, un dels quals forma un cos avansat en la construcció que s' enllassa ab l' antich invernacle quadrat que coneixen tots los parisiens.

Interiorment se compon lo nou invernacle d' una vasta nau sostinguda per columnas de ferro y d' altres dos laterals construhidas sobre terreno ferm y en part sota 'l nivell del terreno, ahont s' instalarán los caloríferos. En aquets llochs se posarán las plantas colocadas en caixons ó testos. La nau central se destinará esclusivament als arbres raras destinats á arrelar allá y á quedar sempre en lo mateix punt. Lo terreno d' aquesta nau, escavat actualment, forma un inmens fosso de mil metros superficials ab una fondaria de cinch metres. Aquest fosso se recomplirá ab terra vegetal, y aixís que estiga posat lo cobert del invernacle 's comensarán las plantacions y trasplantacions.

Com ho hem dit avans, se trova ja terminada la part principal d' aquesta construcció de ferro. Los vidriers comensaren á treballar aquesta setmana passada y tindrán que posar mes de trenta mil vidres de diferentas grandarias. Lo *Palau de las flors* quedarà completament llest y arreglat avans del vinent hivern.»

NOTICIAS

L' arbre de la pluja.—Existeix en lo Perú, en los boscos inmediats á la ciutat de Moyobamba, un arbre de 18 metres de alsada, que s' anomena, «Jamaicaspi,» nom primitiu que li donaren los incas, ó «arbre de la pluja,» nom modern ab que l' ha designat la civilización.

Aquest arbre es curiós per esser una especie de condensador del vapor acuós suspés en la atmósfera, y es tant que 'l terreno que 'l sosté y sustenta, se trova convertit constantment en un pantáno; essent d' admirar que sa condensació té un máximun, que es la temperatura mes alta d' aquellas regions.

Diferents naturalistas pretenen la aclimatació d' aquest arbre en los

paissos abont las plujas son raras, pera obtenir d' aquest modo una especie de rego natural que es molt mes profitós pera las plantacions

Fábrica de fruytas.—Un periódich americá descriu una visita feta per varis de sos redactors á una gran fábrica de fruytas en conserva, donant interessants detalls que proban los prodigiosos avensos fets en aquesta industria.

Lo mes curiós es que pera la fabricació de las fruytas en conserva no s' emplea fruyta.

A la vista dels visitants se fabricaren conservas de grosellas (ribas), abercochs, maduixas, gers, rahims, prunas y altres fruytas delicadas, sense que hi hagués en l' establiment cap d' ellas. En compte de las fruytas empleavan naps partits á trossos, y 'l gust y l' olor se donavan ab essencias extretas del quitrá.

Reus.—Ab regular concurrencia de forasters s' ha celebrat lo mercat en aquesta ciutat, haventse cotisat casi als mateixos preus que en lo mercat anterior.

Blat á 17 pissetas los 70'80 litres.—Pésols á 12.—Cibada á 7.—Ordi á 8'25.—Monjetas á 27.—Fabas á 12.—Fabons á 10'50.—Burdanyas á 14'50.—Llentias á 13.—Guixas á 8'50.—Canyamons á 14.—Blat de moro á 13.—Panís á 9.—Mill á 9.—Garrofas á 27 rals los 41'60 kilógrams.—Carbó vegetal, de 17 á 18.—Palla llarga á 18.—Id. curta á 13.

Vich.—Xexa á 17'50 pissetas la quartera.—Forment á 15'75.—Mestall á 13.—Ségol á 12.—Ordi á 8'50.—Cibada á 6'50.—Espelta á 5'50.—Blat de moro á 12'50.—Mill á 14.—Fajol á 11.—Fafas á 13'50.—Llegum á 15.—Fasols á 21.—Ciurons á 21.

Vilanova y Geltrú.—Ab destí á la vehina República han sigut compradas darrerament en aquesta vila algunas partidas de vi, haventse pagat á al preu de 40 pissetas la carga, segons diu lo diari d' aquella localitat.

Valencia.—Aquet més acaba per complert la temporada d' embarch de taronja, puig ja no queda fruyta en los arbres. En general aquestos se presentan ufans y frondosos, havent florit molt, si bé han deixat caure la major part del petit fruyt, lo qual va prenent bastanta grandaria y promet, per ara, una cullita regular pera l' any vinent.

VINS.

L' estat general de la cullita de la qual s' esperan satisfactoris resultats si durant aquest estiu las pedregadas ó una pertinent secada no la merman, no es suficient motiu pera que 'ls preus dels *vins negres* decaygan, puix s' oposan á aixó la demanda continua de que son objecte nos tres caldos segons confessan los mateixos comissionistas francesos y la resistencia que oposan los cu'liters en desferse de las curtas existencias de sos cellers, si no es á un preu mes que regular. No obstant, lo negoci pera Cuba's ressent de las noticias que d' allá arriban, per qual motiu los exportadors apenas operan pera aquells mercats, si no es ab marcas molt acreditadas. Los vins preparats pera la América del Sud presentan bona tendencia, la que sembla demostrar que en las plassas de dita regió se reaniman las transaccions vinícolas.

En quant á *vins blancs* pocas existencias y demanda, y fermesa en los preus de las classes bonas.

Imprenta de «La Renaixensa,» Xuclá, 13, baixos.